

**PRIEŠGAISRINĖS APSAUGOS IR GELBĖJIMO DEPARTAMENTAS
PRIE VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS**

TVIRTINU

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo
departamento prie Vidaus reikalų ministerijos
direktorius vidaus tarnybos generolas
Saulius Greičius

2023 m. vasario 17 d.

KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO

**PRIEŠGAISRINĖS APSAUGOS IR GELBĖJIMO DEPARTAMENTO PRIE VIDAUS
REIKALŲ MINISTERIJOS NEATIDĖLIOTINŲ INFORMACIJOS APIE GAISRUS
PATIKRINIMŲ ORGANIZAVIMO IR ATLIKIMO SRITYJE**

IŠVADA

2023-02-17 Nr. 6-808
Vilnius

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą atliko Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Vidaus tyrimų skyriaus vyriausiasis tyrėjas Mindaugas Valaitis

Analizuotas 2020 m. sausio 1 d. – 2022 m. rugsėjo 30 d. laikotarpis

**1. ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ IR PRIEŽASTYS, DIDINANČIOS
KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO RIZIKOS LYGĮ**

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD) Vidaus tyrimų skyriaus vyriausiasis tyrėjas Mindaugas Valaitis, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 10 str. 1 d., Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2021 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 2-246 (toliau – Rekomendacijos), Korupcijos prevencijos organizavimo valstybinėje priešgaisrinėje gelbėjimo tarnyboje tvarkos aprašu, patvirtintu PAGD direktoriaus 2021 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 1-366 ir vykdydamas PAGD direktoriaus 2022 m. liepos 29 d. pavedimą Nr. 6-1846, 2022 m. rugpjūčio – 2023 m. sausio mėn. atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą PAGD neatidėliotinų informacijos apie gaisrus patikrinimų (toliau – patikrinimas) organizavimo ir atlikimo srityje. Nagrinėjama veiklos sritis atitinka Rekomendacijų 10.2 p. (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas), ir 10.5 p. (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kito viešojo sektoriaus subjekto patvirtinimo).

Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, analizuoti šie patikrinimų atlikimo tvarką reglamentuojantys ir su ja susiję teisės aktai ir kiti duomenys:

1. Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statutas (toliau – Statutas);

2. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas (toliau – Administracinių nusižengimų kodeksas);
3. Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymas (toliau – Priešgaisrinės saugos įstatymas, Įstatymas);
4. Valstybinės priešgaisrinės priežiūros nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 739 (toliau – VPP nuostatai);
5. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2010 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 1V-831 (toliau – PAGD nuostatai);
6. Neatidėliotino informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimo tvarkos aprašas, patvirtintas PAGD direktoriaus 2008 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 1-285 (toliau – Patikrinimo tvarkos aprašas);
7. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos statutinių valstybės tarnautojų budėjimo namuose ar iš anksto aptartoje vietoje organizavimo, vykdymo ir laiko apskaitos tvarkos aprašas, patvirtintas PAGD direktoriaus 2019 m. gruodžio 5 d. įsakymu Nr. 1-499 (toliau – Budėjimo tvarkos aprašas);
8. PAGD struktūrinių ir teritorinių-struktūrinių padalinių – Valstybinės priešgaisrinės priežiūros valdybos (toliau – VPPV), priešgaisrinių gelbėjimo valdybų (toliau – PGV, Valdyba), PGV Valstybinės priešgaisrinės priežiūros skyrių (toliau – VPPS), priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų (toliau – PGT, Tarnyba) nuostatai;
9. VPPV, VPPS, PGT viršininkų VPPS ir PGT darbuotojų, vykdančių priešgaisrinės priežiūros funkcijas, pareigybių aprašymai;
10. 2022 m. spalio 12 d. el. paštu VPPV vadovui, PAGD teritorinių struktūrinių padalinių VPPS vadovams ir PGT vadovams pateiktų klausimynų ir 2022 m. lapkričio 21 d. VPPS vadovams pateiktų klausimynų atsakymai.

1.1. Patikrinimų atlikimo teisiniai pagrindai

Priešgaisrinės saugos įstatymo 2 straipsnio 14 punkte valstybinė priešgaisrinė priežiūra apibrėžiama kaip „valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnų vykdoma speciali valstybinė priežiūra, kurios tikslas – kontroliuoti, kaip Lietuvos Respublikos teritorijoje laikomasi teisės aktų reikalavimų, užtikrinančių gaisrų prevenciją, bei siekiama užkirsti kelią šių reikalavimų pažeidimams“. To paties straipsnio 15 punkte valstybinės priešgaisrinės priežiūros (toliau – VPP) pareigūnas apibrėžiamas kaip „valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos statutinis valstybės tarnautojas, įgaliotas atlikti valstybinę priešgaisrinę priežiūrą“. PAGD funkcijos reglamentuotos Priešgaisrinės saugos įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje. Funkcija organizuoti VPP įtvirtinta 7 straipsnio 1 dalies 2 punkte, tačiau gaisrų tyrimų atlikimas ar neatidėliotino informacijos apie gaisrus patikrinimas kaip atskira funkcija nėra išskiriamas.

Su gaisrų tyrimu susiję veiksmai Įstatyme minimi fizinių ir juridinių asmenų teisių ir pareigų kontekste. Priešgaisrinės saugos įstatyme nustatyta Lietuvos Respublikos gyventojų teisė „teisės aktų nustatyta tvarka dalyvauti nustatant gaisro, padariusio žalą jų sveikatai ar turtui, priežastis“ (10 straipsnio 1 dalies 3 punktas) ir Lietuvos Respublikoje veikiančių įmonių, įstaigų ir organizacijų vadovų teisė „netrukdam kompetentingų institucijų atliekamam tyrimui, tirti objekte kilusių gaisrų priežastis ir sąlygas“ (11 straipsnio 2 dalies 2 punktas). Tiek gyventojams, tiek įmonių, įstaigų ir organizacijų vadovams nustatytos analogiškos prievolės įstatymų nustatytais atvejais leisti Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pareigūnams apžiūrėti ir patikrinti jiems [gyventojams] priklausančias gamybines, ūkines, gyvenamąsias, kitas patalpas, statinius bei teritoriją (10 straipsnio 2 dalies 6 punktas) ir atitinkamai jų [vadovų] vadovaujamos įmonės, įstaigos organizacijos gamybines, ūkines, kitas patalpas, statinius bei teritoriją (11 straipsnio 3 dalies 3 punktas).

Priešgaisrinės saugos įstatymo 14 straipsnyje reglamentuojamas VPP įgyvendinimas. Neatidėliotinas informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimas ar gaisro tyrimas kaip atskira VPP priemonė Įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje išskiriama nėra, tačiau 6 punkte nustatyta, kad VPP

įgyvendinama „kitomis įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytais priemonėmis“. Toks reglamentavimas netiesiogiai sudaro prielaidas žemesnės galios teisės aktais pildyti ir plėsti Įstatyme nustatytus VPP įgyvendinimo būdus.

Priešgaisrinės saugos įstatymo 15 straipsnyje nustatyta, kad „valstybinės priešgaisrinės priežiūros subjektai yra valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos struktūriniai padaliniai, kuriems pavesta vykdyti valstybinę priešgaisrinę priežiūrą“ (15 straipsnio 1 dalis), o „valstybinės priešgaisrinės priežiūros subjektų ir pareigūnų vykdomas funkcijas, įgaliojimus, pareigas bei atsakomybę reglamentuoja šis Įstatymas, Valstybinės priešgaisrinės priežiūros nuostatai bei kiti teisės aktai“.

VPP nuostatai reglamentuoja VPP subjektus ir jų funkcijas, VPP pareigūnų ir PAGD direktoriaus funkcijas, VPP pareigūnų teises, pareigas ir atsakomybę bei objektų priešgaisrinės būklės kontrolę (1 punktas). VPP nuostatų 2 punkte išskiriami trys VPP uždaviniai: užtikrinti gaisrų prevenciją ir kontroliuoti jo reikalavimų įgyvendinimą; informuoti visuomenę priešgaisrinės saugos klausimais, skleisti priešgaisrinės saugos žinias; skatinti gyventojų, asociacijų, savanorių ugniagesių veiklą priešgaisrinės saugos srityje. Tiesiogiai iš šių uždavinių nevyksta VPP pareigūnų funkcija atlikti gaisrų tyrimus ar patikrinimus.

VPP nuostatų 4 punkte įvardijami VPP subjektai – VPPV, Valdybos ir Tarnybos, o 7 punkte VPP pareigūnai pagal jiems suteiktas funkcijas skirstomi į vyriausiąjį VPP inspektorių ir jo pavaduotoją, vyresnius VPP inspektorius ir VPP inspektorių. Vyriausiasis VPP inspektorius yra PAGD direktoriaus pavaduotojas, koordinuojantis ir kontroliuojantis VPPV veiklą, o jo pavaduotojas yra VPPV viršininkas (8 punktas). Vyresnieji VPP inspektoriai yra VPPV skyrių viršininkai, PGV viršininkai ir jų pavaduotojai, koordinuojantys ir kontroliuojantys PGV skyrių, atliekančių VPP, veiklą ir PGV skyrių, atliekančių VPP, viršininkai (9 punktas). VPP inspektoriai yra kiti VPPV ir PGV struktūrinių padalinių, PGT pareigūnai, atliekantys VPP (10 punktas). Toliau VPP nuostatuose nurodomos PAGD direktoriaus (11 punktas), vyriausiojo VPP inspektoriaus (12 punktas) ir VPP pareigūnų (13 punktas) funkcijos. Į VPP pareigūnų funkcijas įeina asmenų priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymosi kontrolė (13.1 papunktis), ikiteisminio tyrimo atlikimas (13.2 papunktis), gaisrų tyrimo atlikimas, statistikos duomenų apie gaisrus rinkimas ir apibendrinimas (13.3 papunktis), statinių projektų tikrinimas (13.4 papunktis) ir kt.

Gaisrų tyrimas kaip tiesioginė VPP pareigūnų funkcija įvardijamas VPP nuostatų 13.3 papunktyje. Iš VPP nuostatuose vartojamų sąvokų matyti, kad ikiteisminio tyrimo, gaisrų tyrimo, statinių projektų tikrinimo ir kt. funkcijos nustatytos visiems VPP pareigūnams taip, kaip jie apibrėžiami nuostatų 7 punkte (vyriausiasis VPP inspektorius ir jo pavaduotojas, vyresnieji VPP inspektoriai ir VPP inspektoriai), o ne tik VPP inspektoriams. Teigtina, kad gaisrų tyrimo funkciją pagal pareigybių paskirtį netinkama priskirti PAGD direktoriaus pavaduotojui, VPPV viršininkui, VPPV skyrių viršininkams, PGV viršininkams ir jų pavaduotojams ir VPPS viršininkams. Kadangi nuostatų III skyriuje atskirais punktais reglamentuotos PAGD direktoriaus ir vyriausiojo VPP inspektoriaus funkcijos, būtų tikslinga diferencijuoti ir vyresniųjų VPP inspektorių bei VPP inspektorių atliekamas funkcijas.

PAGD nuostatuose reglamentuojama, kad PAGD, siekdamas 8.1 papunktyje nurodyto tikslo (organizuoti VPP veiklą), atlieka Priešgaisrinės saugos įstatyme nustatytas funkcijas (9.1.1 papunktis), atlieka gaisrų tyrimą (9.1.4 papunktis). Iš tokio reglamentavimo darytina išvada, kad gaisrų tyrimo funkcija nėra nustatyta Įstatyme, taip pat ji nevyksta iš jame pateikto VPP apibrėžimo.

PAGD teritorinių struktūrinių padalinių – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Mažeikių objektinės PGV ir Elektrėnų PGT nuostatuose reglamentuojamas veiklos tikslas „pagal kompetenciją valdybos veiklos teritorijoje organizuoti valstybinės priešgaisrinės priežiūros veiklą“ (5.1 papunktis), o valdyba, siekdama nurodyto veiklos tikslo, atlieka Priešgaisrinės saugos įstatyme nustatytas funkcijas (6.1.1 papunktis), atlieka ikiteisminį tyrimą (PGV nuostatų 6.1.7 papunktis, Elektrėnų PGT nuostatų 6.1.10 papunktis). **Pažymėtina, kad skirtingai, nei PAGD nuostatuose, PGV nuostatuose nėra išskirtos gaisrų tyrimo funkcijos.**

VPPV nuostatuose nustatytos su koordinavimu ir kontrole susijusios funkcijos: koordinuoti VPP skyrių veiklą (7.1 papunktis), analizuoti ir kontroliuoti VPP vykdymą Lietuvos Respublikos teritorijoje (7.3 papunktis).

PAGD Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio PGV VPPS uždaviniai, funkcijos, teisės ir veiklos organizavimas nustatyti skyrių nuostatuose, kurie yra tipiniai, suvienodinti. VPPS nuostatų 5.1 papunktyje įtvirtintas uždavinys organizuoti ir vykdyti gaisrų prevenciją atitinkamai Vilniaus miesto ir rajono, Kauno miesto ir rajono, Klaipėdos miesto ir Neringos, Šiaulių miesto ir rajono, Panevėžio miesto ir rajono savivaldybių teritorijose. Organizuodamas ir vykdydamas gaisrų prevenciją atitinkamų savivaldybių teritorijose, VPPS atlieka neatidėliotiną informacijos dėl kilusio gaisro patikrinimą, tikslu nustatyti gaisro priežastį, aplinkybes (6.1.5 papunktis), o kontroliuodamas gaisrų prevencijos vykdymą Valdybos veiklos teritorijoje (kuri yra reglamentuota PGV nuostatuose), PGV struktūrinių padalinių VPP pareigūnams teikia praktinę ir metodinę pagalbą gaisrų prevencijos ir gaisrų tyrimo klausimais (6.2.1 papunktis), teisės aktų nustatyta tvarka vykdo PGV struktūrinių padalinių gaisrų prevencijos ir gaisrų tyrimo veiklos kontrolę (6.2.2 papunktis).

Remiantis nuostatais, VPPS vykdo ikiteisminį tyrimą dėl kilusių gaisrų (6.3 papunktis), teikia vyriausiajam VPP inspektoriui informaciją dėl VPP vykdymo PGV veiklos teritorijoje (6.6 papunktis), nagrinėja asmenų prašymus ir skundus (6.10 papunktis). VPPS įgyvendinant pavestus uždavinius ir atliekant funkcijas reglamentuota teisė „teisės aktų nustatyta tvarka vykdyti valstybinę priešgaisrinę priežiūrą ir taikyti administracinio poveikio priemones ir kitas sankcijas už priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimus bei teisėtų valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnų nurodymų nevykdymą“ (7.2 papunktis). Analogiškos funkcijos (ikiteisminio tyrimo atlikimas, administracinio nusižengimo bylų nagrinėjimas, administracinio nusižengimo bylų surašymas, neatidėliotinos informacijos apie gaisrą patikrinimo, gaisrų tyrimo atlikimas) įtrauktos į Mažeikių objektinės PGV VPPS nuostatus. Šis padalinys atlieka VPP AB „Orlen Lietuva“ ir jos padaliniuose (2 punktas).

PGV struktūrinių padalinių – PGT nuostatai taip pat standartizuoti, visose 45 PGT reglamentuoti analogiški tikslai ir funkcijos. Vienu iš Tarnybos tikslų keliamas VPP veiklos organizavimas Tarnybos veiklos teritorijoje (5.1 papunktis), o siekdama šio veiklos tikslo Tarnyba atlieka Priešgaisrinės saugos įstatyme nustatytas funkcijas (6.1.1 papunktis), atlieka kilusių gaisrų tyrimą, atlieka ikiteisminį tyrimą (6.1.3 papunktis). Viena iš nuostatuose reglamentuotų Tarnybos teisių yra taikyti administracinio poveikio priemones ir kitas sankcijas už priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimus ir teisėtų pareigūnų nurodymų nevykdymą (8.2 papunktis).

PGV, VPPS, PGT nuostatuose ir VPP pareigūnų pareigybių aprašymuose reglamentuojant padalinių ir pareigūnų vykdomas gaisrų tyrimo, neatidėliotino informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimo funkcijas siūlytina suvienodinti formuluotes. Vadovaujantis Administracinių nusižengimų kodekso V skyriaus nuostatomis, administracinio poveikio priemonė yra papildoma priemonė, kuri gali būti skiriama asmeniui kartu su administracine nuobauda, administracinės nuobaudos paskirčiai įgyvendinti (27 straipsnio 1 dalis). Administracinio poveikio priemonės atskirai nėra taikomos ir jų kaip vienos iš padalinio teisių išskyrimas leidžia dviprasmiškai aiškinti ir taikyti teisės aktą, todėl toks reglamentavimas yra ydingas.

PAGD direktoriaus 2023 m. sausio 17 d. įsakymu Nr. 1-33 patvirtinta nauja Neatidėliotino informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimo tvarkos aprašo redakcija, kuri įsigaliojo 2023 m. vasario 1 d. Lyginant su ankstesniaja, šioje redakcijoje plačiau ir detaliau reglamentuojamas informacijos apie kilusį gaisrą priėmimo, perdavimo, registravimo ir patikrinimo tvarka PAGD teritoriniuose struktūriniuose padaliniuose ir reikalavimai, kuriais vadovaujamosi pradedant ar atsisakant pradėti ikiteisminį ar administracinio nusižengimo tyrimą.

Patikrinimų tvarkos apraše reglamentuojama sąveika su Bendroju pagalbos centru (toliau – BPC) informacijos apie kilusį gaisrą gavimo ir perdavimo srityje. Patikrinimų tvarkos aprašo 2 punkte nurodoma, kad nuostatos, susijusios su informacijos gavimu ir jos perdavimu PAGD teritoriniams struktūriniams padaliniams, taikomos ir BPC darbuotojams. Pats informacijos perdavimo algoritmas reglamentuojamas šio aprašo 8-12 punktuose.

Patikrinimų tvarkos aprašo 12 punkte nurodomi kriterijai, kuriems esant BPC operatorius neprivalo ikiteisminio tyrimo pareigūnui perduoti informacijos apie gaisrą (kai gaisras kyla atviroje teritorijoje ir jį gesina priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, sutelktos pagal nulinį arba pirmą pajėgų išsiuntimo numerį), taip pat reglamentuojamos išimtys. BPC darbuotojas privalėtų perduoti informaciją, neatsižvelgdamas į gaisro kilimo vietovę ir pajėgų išsiuntimo numerį, jeigu gaisro metu buvo sužalotas (-i) arba žuvo žmogus (žmonės) (12.1 papunktis), nuo gaisro nukentėjo asmens turtas arba įtariamasis tyčinis padegimas (12.2 papunktis), gauta informacija, kad gaisras sunaikino ar suniokojo valstybinį parką, rezervatą, draustinį, kraštovaizdžio ar kitą valstybės saugomą gamtinę teritoriją ar gamtos objektą (12.3 papunktis).

Patikrinimų tvarkos aprašo 14 punkte išvardyti penki atvejai, kuomet ikiteisminio tyrimo pareigūnas, gavęs informaciją apie gaisrą (arba tiesioginio vadovo pavedimą atlikti patikrinimą), privalo nedelsdamas vykti į gaisro kilimo vietą nustatyti gaisro priežasties. Trys iš jų yra faktinio pobūdžio (14.1 papunktis – gaisro metu buvo sužalotas (-i) arba žuvo žmogus (žmonės); 14.3 papunktis – gaisras sunaikino didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės vertybes; 14.4 papunktis – gaisro objektas (kilnojamasis) gali būti paimtas iš gaisro kilimo vietos, todėl nebus galimybės atlikti neatidėliotino patikrinimo jo kilimo vietoje). Du – vertinamojo pobūdžio (14.2 papunktis – yra tyčinio padegimo ar kitos nusikalstamos veikos, susijusios su gaisru, požymių; 14.5 papunktis – dėl neaiškių gaisro aplinkybių negalima spręsti, ar nėra nusikalstamos veikos, susijusios su gaisro kilimu, požymių). Iš tokių punkto papunkčių formuluočių galima daryti išvadą, kad 14.2 papunkčio atveju nusikalstamos veiklos požymiai turi būti pakankamai aiškūs, akivaizdūs ir nereikalaujantys specialios kvalifikacijos ir žinių gaisrų tyrimo srityje.

Patikrinimų tvarkos aprašo 15 punkte nustatoma galimybė ikiteisminio tyrimo pareigūnui į gaisro kilimo vietą neišvykti nedelsiant (išvykti ne vėliau kaip kitą darbo dieną). Punkte nustatomos sąlygos šiai galimybei realizuoti: „jeigu patikslinus informaciją galima spręsti, kad gaisras neturi nusikalstamos veikos požymių ir nėra kitų Aprašo 14 punkte išvardytų aplinkybių.“ Visų pirma, šiame punkte įvedama „informacijos patikslinimo“ procedūra, kuri apraše nėra reglamentuojama, t. y. nėra nustatyti informacijos tikslinimo būdai, priemonės, trukmė, sprendimo nevykti nedelsiant, o kitą darbo dieną įforminimo reikalavimai. 10 p. nurodoma, kad BPC darbuotojai informaciją tik perduoda, o 14 p. nurodomi atvejai, kai pareigūnas, gavęs BPC pranešimą (ar tiesioginio vadovo pavedimą), nedelsdamas vyksta į gaisro kilimo vietą. Patikrinimų tvarkos apraše nenustatyta, kuriame informacijos perdavimo-priėmimo etape, su kuriais asmenimis (BPC darbuotoju, gaisro gesinimo vadovu ar kt.) ir kokiais būdais vyksta informacijos apie kilusį gaisrą tikslinimas, kokia tikslinimosi trukmė ir kokiais atvejais jis vykdomas. Nėra aišku, kokios kvalifikacijos ir žinių turintis darbuotojas (budinčios pamainos vadas, gaisro gesinimo vadovas, bet kuris gaisro gesinimo darbus atliekantis pareigūnas ar kt.) turėtų ikiteisminio tyrimo pareigūnui tikslinti informaciją, kad galėtų būti konstatuojamas nusikalstamos veikos požymių (ne)buvimas.

Antra, nepakankamai aiškiai suformuluotos išlygos, dėl kurių gavus informaciją jos patikslinimo metu, galima nedelsiant nevykti į gaisravietę. Iš 14 p. formuluočių galima spręsti, kad gavęs informaciją (pavedimą) apie bent vieną iš 14.1-14.5 papunkčiuose nurodytų aplinkybių pareigūnas į gaisro kilimo vietą išvyksta nedelsdamas. Tačiau 15 p. numatytos išimties (nevykti nedelsiant) iš bendros taisyklės (išvykti nedelsiant) taikymo sąlygos yra dviprasmiškos, nes šios išimties taikymo sąlygos dalis „nėra **kitų** Aprašo 14 p. išvardintų aplinkybių“ suponuoja išvadą, kad vykti į gaisro kilimo vietą pareigūnas gali ne nedelsiant, o kitą darbo dieną, kai (1) yra kažkurių 14 p. numatytų aplinkybių (tik neaišku kurių), bet (2) nėra nusikalstamos veikos požymių ir (3) nėra kitų 14 p. numatytų aplinkybių. Žodis „kitų“ šiame kontekste yra nereikalingas, nes iškraipo normos taikymo loginę prasmę.

Taip pat neregamentuojamas toks atvejis, jei pasinaudojus 15 p. nurodoma galimybe ir atvykus į gaisro kilimo vietą kitą darbo dieną, atlikus gaisro tyrimą vis dėl to būtų nustatyta, kad gaisras kilo dėl nusikalstamos veikos.

Patikrinimų tvarkos aprašo 11 punkte nurodoma, kad „ne darbo laiku informacijos apie kilusį gaisrą perdavimas ir (arba) priėmimas organizuojamas Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos statutinių valstybės tarnautojų budėjimo namuose ar

iš anksto aptartoje vietoje organizavimo, vykdymo ir laiko apskaitos tvarkos aprašo nustatyta tvarka“.

Budėjimo tvarkos apraše nurodomas platesnis šiuo aprašu reglamentuojamų sričių spektras: PAGD pareigūnų budėjimo namuose ar iš anksto aptartoje vietoje grafikų sudarymas, tvirtinimas, budėjimo ir iškvietimo atlikti neatidėliotinus veiksmus tvarka, budėjimo laiko apskaita ir kompensavimas už budėjimą (1 punktą). Pats išvykimas atlikti neatidėliotina informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimą Patikrinimų tvarkos apraše ir Budėjimo tvarkos apraše reglamentuojami šiek tiek skirtingai. Budėjimo tvarkos aprašo 10 punkte nurodoma, kad BPC pareigūnas nepraneša budinčiam pareigūnui apie atvejus, „kai gaisras kyla atviroje teritorijoje /.../ ir jį gesina priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, sutelktos pagal nulinį pajėgų išsiuntimo numerį“. Budinčiam pareigūnui suteikiama prievolė įvertinti informaciją, pasitikslinti įvykio aplinkybes su gaisro gesinimo vadovu ir priimti sprendimą vykti arba nevykti į gaisro kilimo vietą. 11 punkte išskiriami penki atvejai, kuomet budintis pareigūnas į gaisro kilimo vietą išvykti privalo (11.1 papunktis – gaisro metu buvo sužalotas (-i) arba žuvo žmogus (žmonės); 11.2 papunktis – gaunama informacija apie tyčinį padegimą; 11.3 papunktis – gaisras sunaikino didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės vertybes; 11.4 papunktis – gaisro objektas gali būti pašalintas iš gaisro kilimo vietos, dėl ko nebus galimybės atlikti neatidėliotina informacijos apie gaisrą patikrinimą; 11.5 papunktis – dėl neaiškių gaisro aplinkybių negalima spręsti, ar nėra nusikalstamos veikos, susijusios su gaisro kilimu, požymių).

Vadovaujantis Budėjimo tvarkos aprašo 10 punktu, BPC darbuotojas apie atviroje teritorijoje kilusį gaisrą, kuomet jį gesina priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, sutelktos pagal nulinį pajėgų išsiuntimo numerį, nepraneša be išlygų. Toks reglamentavimas sudaro galimybę BPC darbuotojui nepranešti apie šiuos kriterijus atitinkantį gaisrą net ir tuo atveju, jeigu jame buvo sužaloti ar žuvo žmonės, įtariamas tyčinis padegimas arba yra kitos 11 punkte nustatytos aplinkybės, kurioms esant budintis pareigūnas į gaisro kilimo vietą išvykti privalėtų.

Pažymėtina, kad informacijos perdavimo reglamentavimas įtrauktas tik į naujos redakcijos Patikrinimų atlikimo tvarkos aprašą. Iki 2023 m. vasario 1 d. galiojusioje redakcijos 15 punkte nustatoma, kad gaisrui kilus atviroje teritorijoje ir kai „jį gesina priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, sutelktos pagal nulinį pajėgų išsiuntimo numerį, taip pat kai gaisro metu nėra nukentėjusiųjų ar žuvusiųjų, nėra gauta nukentėjusio asmens ar kito fizinio ar juridinio asmens pareiškimo, neatidėliotinos informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimas neatliekamas, išskyrus atvejus, numatytus BK 271 straipsnyje“.

Budėjimo tvarkos aprašo 12 punkte nurodoma, kad „budintis pareigūnas gali priimti sprendimą nevykti į gaisro kilimo vietą, jeigu pasitikslinęs informaciją gali spręsti, kad gaisras neturi nusikalstamos veikos požymių ir nėra kitų aprašo 11 punkte išvardytų aplinkybių“. Pagal Budėjimo tvarkos aprašo 13 punktą, „budintis pareigūnas, priėmęs sprendimą nevykti į gaisro kilimo vietą kito valdybos teritorinio struktūrinio padalinio veiklos teritorijoje, apie tai ne vėliau kaip kitą darbo dieną elektroninių ryšių priemonėmis informuoja valdybos teritorinį struktūrinį padalinį, kurio veiklos teritorijoje kilo gaisras. Šiuo atveju į gaisro kilimo vietą artimiausią darbo dieną išvyksta valdybos teritorinio struktūrinio padalinio, kurio veiklos teritorijoje kilo gaisras, pareigūnas /.../“. Pagal šį reglamentavimą analogiškų gaisrų atvejai būtų tiriami skirtingai: priėmęs sprendimą nevykti į gaisro kilimo vietą savo padalinio veiklos teritorijoje pareigūnas vėliau tokio gaisro nebetiria, tačiau gaisro, neatitinkančio 11 punkte nurodytų kriterijų, bet kilusio kito padalinio veiklos teritorijoje, tyrimas bet kokių atveju turėtų būti atliekamas.

Pagal Budėjimo tvarkos aprašo 13 punkto reikalavimą nėra aišku, ar padalinio, kurio veiklos teritorijoje kilo gaisras, pareigūnas išvyksta artimiausią darbo dieną po gaisro, ar po informacijos apie gaisrą gavimo iš budinčio pareigūno. Pastaruoju atveju į gaisravietę būtų išvykta tik antrą darbo dieną po gaisro kilimo, tuo tarpu Patikrinimų tvarkos aprašo 15 punkte reglamentuota galimybė ikiteisminio tyrimo pareigūnui į gaisro kilimo vietą vykti kitą darbo dieną, nepalikant alternatyvos į ją nevykti iš viso.

1.2. Patikrinimų atlikimo praktinis įgyvendinimas

Pagal VPPV pateiktą informaciją, 2020 m. sausio 1 d. – 2022 m. rugsėjo 30 d. laikotarpiu VPP pareigūnai iš viso atliko 16468 neatidėliotinių informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimų (2020 m. – 5941, 2021 m. – 6168, 2022-01-01 – 2022-09-30 – 4359). Atlikus patikrinimus, ikiteisminių tyrimų nepradėta. 27 atvejais priimtas nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą (2020 m. – 10, 2021 m. – 9, 2022-01-01 – 2022-09-30 – 8).

Siekiant įvertinti pradėtų administracinio nusižengimo tyrimų kiekį, ne visi padaliniai galėjo pateikti konkrečius skaičius, kiek administracinio nusižengimo tyrimų pradėta būtent po neatidėliotino informacijos apie gaisrą patikrinimo atlikimo. Argumentuota tuo, kad Administracinių nusižengimų registre (toliau – ANR) pažeidimai kategorizuojami pagal konkrečius ANR straipsnius, todėl pažeidimų atrinkimas pagal tai, ar jis fiksuotas po skundo tyrimo, gaisro tyrimo ar objekto priešgaisrinio techninio patikrinimo reikalautų daug laiko sąnaudų.

Nagrinėjamu laikotarpiu nei VPPV, nei VPPS, nei PGT vadovai nenurodė duomenų apie atvejus, kuomet:

- 1) policija ar prokuratūra atliktų tyrimą dėl VPP pareigūnų atliktų patikrinimų, administracinių nusižengimų tyrimų, ikiteisminių tyrimų ar atsisakymų juos pradėti;
- 2) būtų gauta fizinių ar juridinių asmenų skundų dėl VPP pareigūnų išduotų pažymų apie kilusio gaisro faktą arba atsisakymų jas išduoti;
- 3) būtų gauta fizinių ar juridinių asmenų (ar anoniminių) skundų, pranešimų, kreipimusių dėl galimo VPP pareigūnų piktnaudžiavimo tarnyba, reikalavimo atsilyginti mainais į tam tikrų pareigūno veiksmų (ne)atlikimą, jam vykdant patikrinimus ir su jais susijusias procedūras;
- 4) būtų gauta VPP pareigūnų pranešimų dėl fizinių ar juridinių asmenų siūlymų atlyginti mainais į tam tikrų pareigūno veiksmų (ne)atlikimą, jam vykdant patikrinimus ir su jais susijusias procedūras.

VPPV informavo, kad iš viso buvo gauti keturi skundai dėl VPP pareigūnų atliktų patikrinimų, administracinių nusižengimų tyrimų, ikiteisminių tyrimų ar atsisakymo juos pradėti (2020 m. – 3, 2021 m. – 1). Dviejuose skunduose ginčijamos pažymose apie kilusio gaisro faktą nurodytos aplinkybės, vienas skundas pateiktas dėl asmens pripažinimo padarius administracinį nusižengimą ir skirtos administracinės nuobaudos po atlikto neatidėliotino informacijos apie gaisrą patikrinimo.

Iš VPPS viršininkų pateiktų atsakymų matyti, kad VPP pareigūnų, atliekančių patikrinimus skaičius skirtingose valdybose šiek tiek skiriasi. Daugumos PGV vadovai nurodo, kad ši funkcija yra įtraukta į visų skyriaus pareigūnų pareigybių aprašymus (Vilniaus PGV atveju – visų vyriausiųjų specialistų). Tačiau dalis vadovų patikslina, jog faktiškai neatidėliotinę patikrinimą atlieka ne visi skyriaus pareigūnai (Vilniaus PGV – 7, Kauno PGV – 15, Klaipėdos PGV – 11, Panevėžio PGV – 5).

Iš pateiktų PGT vadovų atsakymų matyti, kad daugiausiai Tarnybų neatidėliotinę informacijos patikrinimą atlieka po 3 VPP pareigūnus (20-yje PGT) ir po 2 VPP pareigūnus (13-oje PGT). Taip pat nurodyti pavieniai atvejai, kai dėl neužpildytų etatų Tarnyboje yra tik vienas VPP pareigūnas. Funkcijos atlikti gaisrų tyrimą ir neatidėliotinę patikrinimą įtrauktos į visų VPP pareigūnų pareigybių aprašymus. Iš visų pateiktų atsakymų nurodytas tik vienas atvejis, kuomet patikrinimus Tarnyboje atlieka 4 VPP pareigūnai, o dar vienam tos pačios Tarnybos VPP pareigūnui tokia funkcija nenumatyta.

Atsitiktine tvarka parinkus ir įvertinus 40 proc. VPP pareigūnų nevadovaujančių pareigybių aprašymų (VPPS ir PGT inspektorių, vyresniųjų inspektorių, vyriausiųjų specialistų) nustatyta, kad visuose juose įtrauktos analogiškos funkcijos: teisės aktų nustatyta tvarka atlikti neatidėliotinę informacijos apie gaisrą patikrinimą; atlikti gaisrų tyrimą, įstatymų nustatytais atvejais atlikti ikiteisminį tyrimą; teisės aktų nustatyta tvarka vykdyti kilusių gaisrų aplinkybių, priežasčių ir ikiteisminį tyrimą; teisės aktų nustatyta tvarka aiškintis kilusių gaisrų aplinkybes, tirti gaisrų priežastis ir atlikti ikiteisminį tyrimą.

1.2.1. Patikrinimų atlikimas darbo metu

Patikrinimo procedūra darbo metu Valdybų VPPS organizuojama panašiu principu – iš anksto sudaromi savaitiniai arba mėnesio grafikai, numatant atsakingus pareigūnus, tuo laikotarpiu atliksiančius patikrinimus. Atsakingi pareigūnai informaciją apie darbo metu kilusį gaisrą gauna įvairiais būdais: tiesiogiai iš BPC, budinčių PVS pareigūnų, budinčių pamainų vadų, remdamiesi VPPVAIS, Išvykčių apskaitos sistemoje (toliau – IAS) ir Išvykčių apskaitos modulyje (toliau – IAM) esančiais duomenimis, iš skyriaus viršininko kaip tiesioginį nurodymą dėl būtinybės atlikti gaisrų patikrinimą. Dalis vadovų pažymi, jog darbo metu paskirti atsakingais už patikrinimą pareigūnai vykdo ir kitas pareigybes aprašyme nustatytas funkcijas. Tuo atveju, jeigu atsakingas pareigūnas informacijos apie gaisrą gavimo metu vykdo kitas funkcijas, šią informaciją perduoda skyriaus vadovui, kuris patikrinimui skiria kitą pareigūną, tuo metu galintį nedelsiant išvykti į gaisro vietą.

Tuo tarpu darbo metu atliekamų patikrinimų organizavimo Tarnybose skiriasi. Daugumoje Tarnybų (21 PGT) yra sudaromi grafikai – kas savaitę (rečiau – kas dieną) skiriamas vis kitas pareigūnas, atsakingas už informacijos apie kilusius gaisrus gavimą ir vykimą į gaisrą vietą atlikti tyrimo. Vienose Tarnybose toks tvarkaraštis būna patvirtinamas viršininko, kitose jis neoficialus, sudaromas pareigūnų žodiniu sutarimu. Retesniais atvejais kiekvieną kartą gavęs informaciją apie kilusį gaisrą, pavedimą jį iširti konkrečiam VPP pareigūnui duoda PGT viršininkas, atsižvelgdamas į pareigūno užimtumą, informacijos gavimo metu vykdomas užduotis ir buvimo vietą. Pažymėtina, kad dalis PGT vadovų pateikė atsakymus, jog patikrinimai darbo metu organizuojami teisės aktų nustatyta tvarka (8 PGT), nors iki 2023 m. vasario 1 d. galiojusioje Patikrinimų tvarkos aprašo redakcijoje konkretus patikrinimų organizavimo būdas (informacijos apie kilusį gaisrą gavimas ir perdavimas) darbo metu VPP pareigūnams nebuvo reglamentuotas.

Iš esmės visose PGT informacijos apie gaisrą gavimas ir VPP pareigūno išvykimas vykdomas analogiškai. Informaciją apie gaisrą VPP pareigūnai išgirsta aliarmavimo metu (tuo atveju, jei atsakingo pareigūno nėra Tarnybos patalpose, jį ryšio priemone informuoja budinčios pamainos vadas, gelbėjimo darbų vadovas, taip pat telefonu gaunamas pranešimas iš BPC. Pareigūnas, išvykdamas į gaisrą vietą, žodžiu (telefonu) informuoja PGT viršininką.

Pagrindinėmis kontrolės priemonėmis, kuriomis VPPS vadovai užtikrina, kad pareigūnai išvyktų atlikti patikrinimų, laiku juos įvykdytų ir informintų teisės aktų nustatytais terminais ir tvarka, buvo įvardytos VPPVAIS ikeltų dokumentų peržiūros, tiesiogiai pasirašant dokumentus, susijusius su gaisro tyrimu ar jo aplinkybėmis, kas rytą organizuojant susirinkimus aptarti praėjusios paros įvykius ir pristatyti pirminę medžiagą ir informaciją apie juos. Vertinant Tarnybų VPP pareigūnų atliekamų patikrinimų kontrolę, absoliuti dauguma PGT vadovų nurodė patikrinimą atlikusio pareigūno prievolę ne vėliau kaip kitą darbo dieną pateikti tarnybinį pranešimą. Susipažinęs su tarnybiniame pranešime pateikiama informacija vadovas sprendžia dėl poreikio atlikti papildomus veiksmus ir skirti pareigūnui su tuo susijusius pavedimus. Dalis Tarnybų viršininkų taip pat nurodė kasdien susipažįstantys su paros įvykių suvestinėmis, pagal jas įvertinantys, ar buvo laikytasi prievolės išvykti į patikrinimus, rytinių pasitarimų metu aptariantys atliktų patikrinimų rezultatus.

1.2.2. Patikrinimų vykdymas budėjimo metu

Siekiant įvertinti, kaip praktikoje vykdomas ir apskaitomas pareigūnų išvykimas į neatidėliotiną patikrinimą budėjimo namuose ar kitoje iš anksto sutartoje vietoje metu, VPPS viršininkams el. paštu buvo pateikti papildomi klausimai. Iš gautų atsakymų matyti, jog Budėjimo tvarkos aprašo nuostatos interpretuojamos ir taikomos skirtingai.

Budėjimo tvarkos aprašo 10 punkte nurodyta, kad „budintis pareigūnas iš Bendrojo pagalbos centro ar kitais būdais gavęs informaciją apie jam budėjimo grafike (skiltyje „Išvykimo vieta“) priskirtose savivaldybių teritorijose kilusį gaisrą, privalo įvertinti gautą informaciją, ryšio priemone pasitikslinti įvykio aplinkybes su gaisro gesinimo vadovu ir priimti sprendimą vykti

arba nevykti į gaisro kilimo vietą. Priėmęs sprendimą išvykti į gaisro kilimo vietą, budintis pareigūnas privalo informuoti Bendrąjį pagalbos centrą apie išvykimo į gaisro kilimo vietą laiką ir sugrįžimo iš gaisro kilimo vietos laiką. Bendrasis pagalbos centras fiksuoja minėtą informaciją“. VPPS vadovai atsakydami į klausimyno klausimą nurodė, kad viršvalandinis darbas skaičiuojamas nuo „pranešimo iš BPC apie kilusį gaisrą gavimo momento“, „budinčio pareigūno informavimo Bendrąjį pagalbos centrą apie išvykimo į gaisro kilimo vietą laiką“, „pareigūno priimto sprendimo išvykti į gaisro kilimo vietą, kai informuojamas Bendrasis pagalbos centras“, „išvykimo į gaisro kilimo vietą“, „tada, kai pareigūnas išvyksta iš namų, prieš tai informuodamas atsakingą Bendrojo pagalbos centro darbuotoją, kuris fiksuoja laiką. Laikas skaičiuojamas ne nuo pranešimo gavimo, o nuo išvykimo iš namų ar kitos budėjimo vietos“. Vienas iš vadovų patikslino, kad „viršvalandinis darbo laikas skaičiuojamas nuo išvykimo iš namų (ar kitos budėjimo vietos) ir grįžimo iki jos, nes visas kitas laikas skaičiuojamas kaip budėjimas namuose, tai yra iš anksto aptartoje vietoje (reiškia, jei mes paliekame iš anksto nurodytą budėjimo vietą, automatiškai tai traktuojama kaip viršvalandinis darbas, nes kitaip traktuoti neįmanoma)“. Budėjimo tvarkos aprašo 10 punkte nėra nurodoma, per kiek laiko („nedėlisdamas“, „kuo skubiau“ ir pan.) budintis pareigūnas turėtų įvertinti gautą informaciją, tikslintis aplinkybes ir priimti sprendimą vykti arba nevykti į gaisro kilimo vietą. Punktas reglamentuoja budinčio pareigūno prievolę informuoti BPC apie išvykimo ir sugrįžimo laiką tik tuo atveju, jeigu pareigūnas priima sprendimą išvykti. Iš tokio reglamentavimo galima daryti išvadą, kad viršvalandinis darbas pradedamas skaičiuoti palikus budėjimo vietą, o informacijos gavimas, tikslinimas ir sprendimo priėmimas vis dar yra budėjimo režimo dalis. Informacijos gavimo, tikslinimo ir sprendimo priėmimo etapą traktuojant kaip viršvalandinį darbą, visi atvejai, kai budintis pareigūnas gauna, patikslina informaciją, tačiau priima sprendimą nevykti į gaisro kilimo vietą, taip pat turėtų būti fiksuojami ir apmokami pagal viršvalandinio darbo tarifus. Taip būtų sudaromos prielaidos ir nepagrįstam informacijos tikslinimo, sprendimo priėmimo vilkinimui siekiant ilgiau, nei būtina ištesti viršvalandinio darbo trukmę. Nepakankamai tiksliai Budėjimo tvarkos aprašo 10 punkto formuluotė ir praktinių problemų su jos taikymu buvimas rodo, kad ši aprašo nuostata turėtų būti koreguojama.

Viršvalandinio darbo pabaigą vadovai nurodo vienodai – tai budinčio pareigūno grįžimo į namus ar kitą iš anksto sutartą vietą laikas.

VPPS viršininkų teigimu, budinčio pareigūno vykimo į patikrinimą atveju pareigūnas paprastai asmeniniu transportu vyksta tik iki tarnybos vietos paimti tarnybinio automobilio, kuris būna prieinamas visam pareigūno budėjimo laikui. Dalis vadovų įvardija išimtis, kuomet gaisravietė pareigūnui būna arčiau jo budėjimo vietos, nei darbovietė („laiko ir atstumo atžvilgiu nėra tikslinga vykti pasiimti tarnybinio transporto“). Įvardijama, kad tokie atvejai reti, atstumai nedideli, išlaidos vykimui į ir iš įvykio vietos neskaičiuojamos. Pažymima, kad tokio skaičiavimo nenumato ir teisės aktai.

Statuto 69 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „pareigūnams, kurie pagal tarnybos pobūdį važinėja keleiviniu ar asmeniniu transportu tarnybos tikslais, kompensuojamos važiavimo išlaidos, išskyrus taksi išlaidas. Pareigūnų važiavimo išlaidų kompensavimo tvarką ir maksimalų važiavimo išlaidų kompensacijos dydį nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija“. Statuto 69 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad „Vyriausybė ar jos įgaliota institucija gali nustatyti, kad pareigūnams (išskyrus šio straipsnio 5 dalyje nurodytus pareigūnus), kurie pagal tarnybos reikmes ar pobūdį vyksta į tarnybos vietą ir iš jos, apmokamos kelionės išlaidos“. Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų, kurie pagal tarnybos pobūdį važinėja keleiviniu ar asmeniniu transportu, išskyrus taksi, tarnybos tikslais važiavimo išlaidų kompensavimo, taip pat pareigūnų, kurie pagal tarnybos reikmes ar pobūdį keleiviniu ar asmeniniu transportu vyksta į tarnybos vietą ir iš jos, išskyrus taksi, kelionės išlaidų apmokėjimo sąlygas ir tvarką reglamentuoja Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų, kurie pagal tarnybos pobūdį važinėja keleiviniu ar asmeniniu transportu tarnybos tikslais, važiavimo išlaidų kompensavimo ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnų, kurie pagal tarnybos reikmes ar pobūdį vyksta į tarnybos vietą ir iš jos, kelionės išlaidų apmokėjimo sąlygų ir tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019 m. kovo 4 d. įsakymu Nr. 1V-216. Iš šio reglamentavimo kyla teisinis pagrindas budinčiam VPP pareigūnui, kuris vyksta į patikrinimą,

padengti tiek kelionės išlaidas iki tarnybos vietos ir iš jos (pasiimti tarnybinį automobilį), tiek ir vykimo asmeniniu transportu į gaisrą ir iš jos patirtas išlaidas. Siekiant suvienodinti padaliniuose taikomą praktiką, siūlytina Budėjimo tvarkos apraše aiškiai reglamentuoti galimybę pasinaudoti transporto išlaidų kompensavimo teise.

Vadovaujantis Budėjimo tvarkos aprašo 10 punktu, BPC darbuotojas fiksuoja budinčio pareigūno išvykimo į gaisro kilimo vietą ir grįžimo iš jos laiką. VPPS vadovų patikslinimu, šią informaciją BPC darbuotojas turi įrašyti į IAS ir IAM. Faktiškai dirbtą laiką, analogišką pateiktam BPC, patikrinimą atlikęs pareigūnas įtraukia ir į tarnybinį pranešimą, kurį teikia tiesioginiam vadovui po patikrinimo atlikimo. Pareigūno tarnybiniame pranešime pateiktos informacijos pagrindu faktiškai dirbtas laikas pažymimas darbo laiko apskaitos žiniaraštyje.

VPPS viršininkų teigimu, per laikotarpį nuo 2020 m. sausio 1 d. (tuo atveju, kai VPPS vadovo pareigas pradėjo eiti vėliau – nuo vadovavimo VPPS pradžios) jie nėra įtarę ar pastebėję, kad jiems pavaldūs VPP pareigūnai nurodytą faktiškai dirbto laiko neatitinkančią viršvalandinio darbo trukmę, deklaruotą vykimą į patikrinimą, nors realiai į jį nevyko, patikrinime užtruktų ilgiau, nei pagal gaisro aplinkybes atrodytą reikalinga ir pan. atvejų. Vadovai nurodo, kad turi pakankamas sąlygas pareigūnų vykimo į patikrinimus kontrolei užtikrinti: galimybę pareigūnų tarnybinių pranešimų informaciją sutikrinti su tarnybinių automobilių telemetrijos duomenimis, IAS išvykčių apskaitos kortelėmis, ugniagesių, gesinusių gaisrą, parodymais, policijos pareigūnų, dalyvavusių įvykio vietoje ir kitų asmenų (nukentėjusių, liudytojų) parodymais.

Nagrinėjamu laikotarpiu Vidaus tyrimų skyriuje buvo atliekami tarnybiniai patikrinimai dėl penkių VPP pareigūnų galimų tarnybinių nusižengimų, susijusių su Patikrinimų tvarkos aprašo ir Budėjimo tvarkos aprašo nuostatų pažeidimais. Visais atvejais pareigūnai įtarti budėjimo metu gavę informaciją apie kilusį gaisrą ir nepagrįstai priėmę sprendimą nevykti atlikti neatidėliotino informacijos apie gaisrą patikrinimo. Dviem iš šių pareigūnų skirtos tarnybinės nuobaudos – pastabos. Konstatuota, jog pareigūnai pažeidė Patikrinimų tvarkos aprašo 3 p., Budėjimo tvarkos aprašo 10 ir 11.2 p. vienu atveju, 11.2 ir 13 p. kitu atveju reikalavimus. Dar vienu atveju pripažintas nepakankamas Patikrinimų tvarkos aprašo 3 p. ir Budėjimo tvarkos aprašo 10 p. vykdymas, tačiau tarnybinė nuobauda neskirta. Šie atvejai suponuoja netinkamą VPP pareigūnui priskirtą funkcijų vykdymą, tačiau savo esme jie nebuvo korupcinio pobūdžio.

1.2.3. Pažymų apie gaisro faktą išdavimas

Siekiant įvertinti, kaip nagrinėjamu laikotarpiu būdavo tenkinami asmenų prašymai išduoti pažymą apie kilusio gaisro faktą, atsitiktiniu būdu buvo atrinkta ir įvertinta apie 30 proc. Valdybose pateiktų prašymų ir išduotų pažymų. Nustatyta, kad gauti prašymai būdavo patenkinami vidutiniškai per savaitę nuo prašymo gavimo (pažymos pateikimo laikas varijuoja nuo tos pačios ar sekančios dienos po prašymo gavimo iki 15-19 darbo dienų pavieniais atvejais). Dalyje prašymų pažymos išdavimo tikslas nenurodomas, kituose įvardijama, kad pažyma bus pateikta seniūnijai, socialinės paramos skyriui, atliekų tvarkytojui, draudimo bendrovei, Registrų centrui, retesniais atvejais – advokatui, antstoliui ar teismui. Išduotose pažymose trumpai apibūdinami gaisro padariniai ir nurodoma labiausiai tikėtina gaisro priežastis. VPPV pateiktuose atsakymuose į gyventojų skundus, kuriais ginčijamos pažymose nurodytos gaisro aplinkybės, pabrėžia, kad „pažyma dėl kilusio gaisro yra išduodama laisva forma ir dažniausiai joje būna nurodomas tik objektas kuriame kilo gaisras, bei kilusio gaisro priežastis. /.../ Jei prašyme išduoti pažymą apie kilusį gaisrą nepageidaujama konkreti informacija, tokiu atveju yra išduodama standartinio turinio pažyma“. Įvertinus asmenims išduotų pažymų turinį, nepastebėta esminių skirtumų tarp pažymų, kurių prašę asmenys pažymos adresatais nurodė konkrečias institucijas.

Dokumentų valdymo sistemoje atliekant prašymų ir pažymų peržiūrą atkreiptas dėmesys į šių dokumentų registravimo skirtumus skirtingose Valdybose. Pagal PAGD 2021 ir 2022 metų dokumentacijos planus, tik Vilniaus PGV numatyta atskira byla „Asmenų prašymų išduoti pažymą ir pažymų išdavimo apie gaisro faktą dokumentai“, taip pat „Asmenų prašymų išduoti pažymą apie gaisro faktą registras“ ir „Išduotų pažymų dėl kilusio gaisro registras“. Kitose Valdybose šie

dokumentai registruojami į bendrus asmenų prašymams, skundams ir pranešimams, gaisrų tyrimo dokumentams skirtus registrus.

Į tai atkreipia dėmesį ir VPPS bei PGT vadovai, nurodydami apytikslius gautų prašymų išduoti pažymą apie gaisro faktą ir išduotų pažymų skaičius, arba jų nenurodydami. Vadovų teigimu, pateikti konkrečių prašomų dokumentų skaičių nėra galimybės dėl to, kad išnagrinėtų prašymų, pranešimų skaičius yra bendras, jiems nėra atskiro registro dokumentų valdymo sistemoje, atskirai tokių dokumentų apskaita nėra vedama. Vadovai pabrėžia, kad per nagrinėjamą laikotarpį pažymos išduotos visais atvejais. Jeigu prašoma informacijos apie gaisrą, apie kurią informacijos neturima (pvz. jei gaisras buvo įvykęs, tačiau gyventojai gaisrą užgesino patys, į pagalbos tarnybas nesikreipė, BPC darbuotojai ir VPP pareigūnai apie jį informuoti nebuvo, todėl tyrimo neatliko), vis vien pateikiamas atsakymas. Vienintelėje Panevėžio PGV įvardyti du atvejai, kuomet 2022-01-01 – 2022-09-30 laikotarpiu atsisakyta išduoti pažymas, kadangi dėl pažymų išdavimo kreipėsi asmenys nepateikė atstovavimą patvirtinančių dokumentų.

2. VEIKLOS SRITIES VERTINIMO METU NUSTATYTI KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI

Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą neatidėliotinę informacijos apie gaisrus patikrinimų organizavimo ir atlikimo srityje, įvertinus patikrinimų atlikimo teisinį reglamentavimą bei praktinį taikymą 2020 m. – 2022 m. rugsėjo 30 d. laikotarpiu, nustatytos šios pagrindinės sąlygos ir aplinkybės, galinčios sudaryti prielaidas korupcijai pasireikšti:

1. Gaisrų tyrimų funkcija nėra reglamentuota Priešgaisrinės saugos įstatyme kaip atskira VPP įgyvendinimo sritis, dėl ko žemesnės galios teisės aktai (VPP, PAGD nuostatai) išplečia aukštesnės galios teisės akte įstaigai nustatytas funkcijas, suteiktas teises, vykdomas veiklos sritis.

2. VPP nuostatuose visiems valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnams, įskaitant direktoriaus pavaduotoją, VPPV viršininką, PGV viršininkus ir jų pavaduotojus bei VPPS viršininkus, nustatomos ikiteisminio tyrimo, gaisrų tyrimo, statinių projektų tikrinimo ir kt. funkcijos, neatitinkančios jų pareigybių.

3. Patikrinimų tvarkos apraše nedetalizuojamas informacijos apie gaisrą tikslinimo procesas: kuriame informacijos perdavimo-priėmimo etape, kokiais būdais, kokia tikslinimosi trukmė ir kokiais atvejais jis vykdomas, patikslinimą teikiantys asmenys, jų kvalifikacija ar kompetencija.

4. Pagal Budėjimo tvarkos aprašo 10 punktą, BPC darbuotojas apie atviroje teritorijoje kilusį gaisrą, kuomet jį gesina priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, sutelktos pagal nulinį pajėgų išsiuntimo numerį, nepraneša be išlygų, taip sudarant galimybę BPC darbuotojui nepranešti apie šiuos kriterijus atitinkantį gaisrą net ir tuo atveju, jeigu jame buvo sužaloti ar žuvo žmonės, įtariamas tyčinis padegimas arba yra kitos 11 punkte nustatytos aplinkybės, kurioms esant budintis pareigūnas į gaisro kilimo vietą išvykti privalėtų.

5. Budėjimo tvarkos apraše nėra tiksliai įvardijama, nuo kada gavus pranešimą apie kilusį gaisrą pradedamas skaičiuoti viršvalandinis darbas, dėl to praktikoje budėjimo laiko pabaigą ir viršvalandinio darbo pradžią VPPS viršininkai traktuoja skirtingai.

6. PAGD, PGV, VPPS, PGT nuostatuose ir VPP pareigūnų pareigybių aprašymuose skirtingai įvardijama (arba neįvardijama iš viso) analogiška gaisrų tyrimo, neatidėliotino informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimo funkcija.

7. VPPS ir PGT nuostatuose ydingai reglamentuota teisė taikyti administracinio poveikio priemones.

8. Budėjimo tvarkos apraše nereglamentuota ir praktikoje skirtingai realizuojama kompensavimo budintiems VPP pareigūnams už vykimą budėjimo metu į tarnybos vietą ir iš jos (paimti tarnybinį automobilį), taip pat už vykimą asmeniniu transportu į gaisro kilimo vietą ir iš jos galimybė.

3. PASIŪLYMAI DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIŲ NEIGIAMOS ĮTAKOS PANAIKINIMO AR SUMAŽINIMO

Priemonės	Įvykdymo laikas	Laukiami rezultatai	Vertinimo kriterijai
1. Inicijuoti Priešgaisrinės saugos įstatymo pakeitimus, į VPP įgyvendinimą įtraukiant gaisrų tyrimų atlikimą.	2023 m.	Gaisrų tyrimų atlikimas reglamentuojamas aukštesnės galios teisės aktu, žemesnės galios teisės aktai neišplečia įstaigos vykdomų funkcijų.	Inicijuotas įstatymo pakeitimas.
2. Atlikti VPP nuostatų pakeitimus, koreguojant skirtingo lygmens VPP inspektoriams priskirtas funkcijas.	2023 m.	Skirtingo lygmens VPP inspektoriams nustatytos jų lygmenį atitinkančios funkcijos.	Atliktas nuostatų pakeitimas.
3. Patikrinimo tvarkos apraše aiškiai reglamentuoti informacijos apie gaisrą tikslinimo procesą ir galimybės pareigūnui nedelsiant nevykti į gaisro kilimo vietą realizavimą.	2023 m.	Užtikrinta aiški ir vienoda informacijos apie gaisrą tikslinimo ir pareigūno galimybės nedelsiant nevykti į gaisro vietą praktika.	Reglamentuotas informacijos apie gaisrą tikslinimo procesas ir galimybės pareigūnui nedelsiant nevykti į gaisro kilimo vietą realizavimas.
4. Atlikti Budėjimo tvarkos aprašo pakeitimus, aprašą suderinant su naujos redakcijos Neatidėliotino informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimo tvarkos aprašo nuostatomis.	2023 m.	Užtikrintas nuoseklus neatidėliotino informacijos apie gaisrą patikrinimo darbo ir budėjimo metu reglamentavimas.	Atliktas Budėjimo tvarkos aprašo pakeitimas.
5. Aiškiai reglamentuoti viršvalandinio darbo pradžios laiko skaičiavimą budėjimo namuose ar kitoje iš anksto aptartoje vietoje atveju gavus informaciją apie kilusį gaisrą.	2023 m.	Užtikrinta vienoda viršvalandinio darbo laiko skaičiavimo praktika.	Reglamentuotas viršvalandinio darbo skaičiavimas.
6. Suvienodinti PAGD, PGV, VPPS, PGT nuostatuose ir VPP pareigūnų pareigybių aprašymuose reglamentuojamos gaisrų tyrimo, neatidėliotino informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimo funkcijos formuluotę.	2023 m.	PAGD vidiniuose teisės aktuose užtikrintas vienodas analogiškos funkcijos reglamentavimas.	PAGD ir jo padalinių nuostatuose ir pareigybių aprašymuose suvienodinta gaisrų tyrimo, neatidėliotino informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimo funkcijos formuluotė.
7. Atsisakyti VPPS ir PGT nuostatuose ydingai vartojamos teisės taikyti	2023 m.	Iš VPPS ir PGT nuostatų pašalintos dviprasmiškos,	Atlikti VPPS ir PGT nuostatų pakeitimai, atsisakant VPPS ir

administracinio poveikio priemonės formuluotės.		ydingos nuostatos.	PGT nuostatuose ydingai vartojamos teisės taikyti administracinio poveikio priemonės formuluotės
8. Reglamentuoti kompensavimo budintiems VPP pareigūnams už vykimą budėjimo metu į tarnybos vietą ir iš jos (paimti tarnybinių automobilių), taip pat už vykimą asmeniniu transportu į gaisro kilimo vietą ir iš jos galimybę.	2023 m.	Užtikrintas teisės gauti kompensaciją už vykimą budėjimo metu į tarnybos vietą ir iš jos taip pat už vykimą asmeniniu transportu į gaisro kilimo vietą ir iš jos realizavimas ir vienodas praktinis taikymas.	Reglamentuota kompensavimo budintiems VPP pareigūnams už vykimą budėjimo metu į tarnybos vietą ir iš jos (paimti tarnybinių automobilių), taip pat už vykimą asmeniniu transportu į gaisro kilimo vietą ir iš jos galimybė.

Vyriausiasis tyrėjas

Mindaugas Valaitis
